

SPIS TREŚCI

SŁOWNICZEK SKRÓTÓW	XXVII
--------------------------	-------

Część pierwsza

Interpretacja najczęstszych odchyień od normy w badaniach kardiologicznych i zasady postępowania diagnostycznego w gabinecie lekarza POZ

ROZDZIAŁ 1. Podmiotowe i przedmiotowe objawy chorób serca

w praktyce lekarz POZ – Aleksandra Parczewska,

Marcin Gruchała

.....	3
Ból w klatce piersiowej	3
Duszność	7
Kołatanie serca	10
Kaszel	11
Krwioplucie	12
Obrzęki	13
Wodobrzusze	15
Sinica	16
Osluchiwanie serca	17
Ocena tętna	21
Zawroty głowy	23
Omdlenia i zaburzenia świadomości	24
Piśmiennictwo	25

ROZDZIAŁ 2. Pacjent z nieprawidłowym ciśnieniem tętniczym krwi

– Anna Wolska-Bułach, Andrzej Tykarski

.....	27
Podwyższone ciśnienie tętnicze krwi	27
Hipotonia	30
Hipotonia pierwotna	31
Hipotonia ortostatyczna	31
Hipotonia wtórna	32
Piśmiennictwo	32

ROZDZIAŁ 3. Pacjent z wynikiem 24-godzinnego Holtera ciśnieniowego w gabinecie lekarza POZ – Katarzyna Kostka-Jeziorny	33
Piśmiennictwo	40
ROZDZIAŁ 4. Pacjent z nieprawidłowym EKG – podstawy elektrokardiografii – Patryk Siedlecki, Małgorzata Kurpesa	41
Wstęp	41
Odprowadzenia w elektrokardiogramie	41
Sposób rejestracji elektrokardiogramu	43
Składowe elektrokardiogramu	43
Obliczanie częstotliwości rytmu serca	46
Wyznaczanie osi elektrycznej serca	47
Oś pośrednia – oś prawidłowa	47
Odchylenie osi w lewo – lewogram patologiczny	48
Odchylenie osi w prawo – prawogram	49
Oś nieokreślona	49
Rytm zatokowy prawidłowy	50
Zaburzenia przewodzenia przedsionkowo-komorowego	51
Blok przedsionkowo-komorowy I stopnia	51
Blok przedsionkowo-komorowy II stopnia	51
Blok przedsionkowo-komorowy III stopnia (blok całkowity)	53
Nadkomorowe zaburzenia rytmu serca	54
Pobudzenia przedwczesne przedsionkowe	54
Rytm przedsionkowy	55
Jednokształtny częstoskurcz przedsionkowy	56
Trzepotanie przedsionków	57
Migotanie przedsionków	57
Pobudzenia przedwczesne z łącza przedsionkowo-komorowego	60
Zastępcze pobudzenia z łącza przedsionkowo-komorowego	60
Zastępczy rytm z łącza przedsionkowo-komorowego	61
Przyspieszony rytm z łącza przedsionkowo-komorowego (nienapadowy częstoskurcz węzłowy)	61
Napadowy częstoskurcz z łącza przedsionkowo-komorowego	62
Komorowe zaburzenia rytmu serca	64
Przedwczesne pobudzenia komorowe	64
Zastępcze pobudzenia komorowe	66

Zastępczy rytm komorowy	66
Czynny rytm komorowy	66
Częstoskurcz komorowy	66
Trzepotanie komór	68
Migotanie komór	68
Zmiany w EKG w ostrych zespołach wieńcowych	69
Ostry zespół wieńcowy z uniesieniem odcinka ST	69
Ostry zespół wieńcowy bez uniesienia odcinka ST	73
Zmiany zespołów QRS sugerujące martwicę	75
Piśmiennictwo	75
ROZDZIAŁ 5. Pacjent z wynikiem przedłużonego monitorowania EKG metodą Holtera w gabinecie lekarza POZ	
– <i>Barbara Uznańska-Loch, Małgorzata Kurpesa</i>	77
Monitorowanie EKG metodą Holtera – specyfika badania	77
Kogo kierować na monitorowanie EKG metodą Holtera?	79
Interpretacja wyniku całodobowego monitorowania EKG metodą Holtera	81
Piśmiennictwo	83
ROZDZIAŁ 6. Pacjent z wynikiem badania echokardiograficznego w gabinecie lekarza POZ – <i>Edyta Płońska-Gościński, Barbara Lichodziejewska, Karina Wierzbowska-Drabik</i>	
<i>Edyta Płońska-Gościński, Barbara Lichodziejewska, Karina Wierzbowska-Drabik</i>	85
Wprowadzenie	85
Rodzaje badań echokardiograficznych i tryby obrazowania	85
Możliwości diagnostyczne echokardiografii	86
Podsumowanie	90
Piśmiennictwo	91
ROZDZIAŁ 7. Pacjent z lipidogramem w gabinecie lekarza POZ – <i>Krzysztof Chlebus, Marcin Pajkowski</i>	
<i>Krzysztof Chlebus, Marcin Pajkowski</i>	93
Epidemiologia	93
Lipidogram i podział dyslipidemii	94
Leczenie	95
Cele terapeutyczne	95
Modyfikacja stylu życia	97
Farmakoterapia hipercholesterolemii	97
Monitorowanie terapii hipolipemizującej	99
Leczenie hipertrójglicydemii	100
Piśmiennictwo	103

ROZDZIAŁ 8. Ocena ryzyka sercowo-naczyniowego w gabinecie lekarza POZ – Piotr Jankowski	105
Ryzyko sercowo-naczyniowe	105
Ocena ryzyka sercowo-naczyniowego	106
Piśmiennictwo	109
 CZĘŚĆ DRUGA	
Diagnostyka różnicowa najczęstszych objawów podmiotowych w chorobach układu krążenia: przyczyny i wstępna diagnostyka w gabinecie lekarza POZ	
ROZDZIAŁ 9. Pacjent z bólem w klatce piersiowej: przyczyny sercowe i pozasercowe bólów w klatce piersiowej, postępowanie w gabinecie lekarza POZ – Maciej Lesiak, Aneta Klotzka	113
Miażdżyca tętnic wieńcowych	113
Przyczyny bólu w klatce piersiowej	119
Dławica Prinzmetalą, czyli dławica naczynioskurczowa	120
Zespół wieńcowy X	120
Zator tętnicy wieńcowej	120
Tętniak aorty oraz ostre rozwarstwienie aorty	121
Zapalenie osierdzia	122
Zapalenie mięśnia sercowego	123
Zatorowość płucna	123
Odma opłucnowa	124
Kolka żółciowa	124
Ból przełyku	124
Ból neuralgiczny i psychogeny	125
Piśmiennictwo	125
ROZDZIAŁ 10. Pacjent z dusznością – Marta Kałużna-Oleksy	127
Patogeneza duszności	127
Podział duszności	128
Diagnostyka różnicowa duszności	130
Piśmiennictwo	134
ROZDZIAŁ 11. Diagnostyka różnicowa kołatań serca – Adrian Gwizdała	135
Piśmiennictwo	141
ROZDZIAŁ 12. Pacjent z zasłabnięciami i omdleniami – Jacek Gajek	143
Podział omdleń	143
Omdlenia odruchowe	144
Omdlenia ortostatyczne	144

Omdlenia sercowe	144
Epidemiologia omdleń	145
Diagnostyka omdleń	145
Piśmiennictwo	147

Część trzecia

Pacjent z najczęstszymi chorobami układu krążenia w gabinecie lekarza POZ

ROZDZIAŁ 13. Pacjent z chorobą wieńcową – Maciej Lesiak,	
<i>Aneta Klotzka</i>	151
Wstęp	151
Symptomatologia choroby niedokrwiennej serca	152
Stabilna choroba wieńcowa	152
Ostre zespoły wieńcowe	154
Rozpoznanie i postępowanie w chorobie niedokrwiennej serca	155
Stabilna choroba wieńcowa	155
Ostry zespół wieńcowy	157
Piśmiennictwo	160
ROZDZIAŁ 14. Pacjent z niewydolnością serca – Ewa Straburzyńska-Migaj ...	161
Diuretyki	168
Leki hamujące układ neurohormonalny	171
Inhibitory konwertazy angiotensyny (ACEI)/antagoniści receptora angiotensyny (ARB)	173
Leki beta-adrenolityczne (LBA)	175
Antagoniści receptora dla mineralokortykosteroidów (MRA)	176
Sakubitril/walsartan	177
Iwabradyna	178
Elektroterapia	180
Leczenie inwazyjne	181
Opieka wielospecjalistyczna	181
Podsumowanie	182
Piśmiennictwo	182
ROZDZIAŁ 15. Rozpoznawanie i klasyfikacja zaburzeń rytmu serca	
– <i>Krzysztof Błaszyk</i>	185
Wstęp	185
Prawidłowy rytm serca (rytm zatokowy)	186
Definicja arytmii	187
Objawy arytmii	187
Klasyfikacja arytmii	188

Epidemiologia	193
Arytmia nadkomorowa	193
Arytmia komorowa	194
Obraz kliniczny	197
Zasady leczenia częstoskurczów	209
Postępowanie doraźne w częstoskurczu z wąskim zespołem QRS	210
Postępowanie doraźne w częstoskurczu z szerokim zespołem QRS	212
Postępowanie w częstoskurczu komorowym i komorowych zaburzeniach rytmu	212
Rola lekarza rodzinnego (POZ) w doraźnym postępowaniu u pacjenta z arytmiami – podsumowanie	215
Piśmiennictwo	217

ROZDZIAŁ 16. Pacjent z zaburzeniami automatyzmu i przewodnictwa

– <i>Michał Waśniewski</i>	221
Wstęp	221
Epidemiologia	221
Etiopatogeneza	221
Objawy kliniczne	222
Diagnostyka	222
Rokowanie	223
Podział zaburzeń automatyzmu i przewodnictwa	223
Dysfunkcja węzła zatokowego (SSS)	223
Blokady przedsionkowo-komorowe	224
Blokady śródkomorowe	225
Wskazania do stałej elektrostymulacji serca u pacjentów z zaburzeniami automatyzmu i przewodnictwa	227
Podsumowanie	228
Piśmiennictwo	228

ROZDZIAŁ 17. Pacjent z nadciśnieniem tętniczym w gabinecie

lekarza POZ – <i>Anna Flotyńska, Andrzej Tykarski</i>	229
Klasyfikacja nadciśnienia tętniczego	229
Kogo kierować do specjalisty?	232
Diagnostyka	232
Leczenie hipotensyjne	234
Piśmiennictwo	240

ROZDZIAŁ 18. Pacjent z wadą serca w gabinecie lekarza POZ

– <i>Piotr Hoffman</i>	241
Wstęp	241

Nabyte wady zastawkowe	241
Zwężenie zastawki aortalnej	241
Zwężenie zastawki mitralnej	248
Niedomykalność zastawki aortalnej	252
Niedomykalność zastawki mitralnej	258
Niedomykalność zastawki trójdzielnej	264
Współwystępowanie wad nabytych. Wady wrodzone serca	265
Piśmiennictwo	268

ROZDZIAŁ 19. Pacjent z chorobą zakrzepowo-zatorową w gabinecie lekarza POZ

Żyłna choroba zatorowo-zakrzepowa – <i>Zbigniew Krasiński</i>	269
Wstęp	269
Definicja i podział	270
Czynniki ryzyka zakrzepicy żyłnej	270
Objawy zakrzepicy żył głębokich	271
Rozpoznanie zakrzepicy żył głębokich	272
Leczenie zakrzepicy żył głębokich poza antykoagulacją	274
Rokowanie w zakrzepicy żył głębokich	275
Ostra zatorowość płucna – <i>Tatiana Mularek-Kubzdela</i>	277
Definicja	277
Epidemiologia	277
Rozpoznanie	277
Strategia postępowania diagnostycznego	284
Kogo kierować do szpitala przy podejrzeniu ostrej zatorowości płucnej ...	285
Zasady postępowania po incydencie ostrej zatorowości płucnej	285
Piśmiennictwo	286

CZĘŚĆ CZWARTA

Wybrane problemy terapeutyczne dotyczące pacjentów z chorobami układu krążenia

ROZDZIAŁ 20. Pacjent wypisany ze szpitala	291
Pacjent wypisany ze szpitala po ostrym zespole wieńcowym i po zabiegu PCI – <i>Maciej Lesiak, Aneta Klotzka</i>	291
Rehabilitacja kardiologiczna	291
Leczenie przeciwplatekcyjne	295
Piśmiennictwo	297
Pacjent wypisany ze szpitala po przecewnikowej implantacji protezy zastawki aortalnej (TAVI) – <i>Anna Ołasińska-Wiśniewska, Marek Grygier</i>	300
Piśmiennictwo	305

Pacjent wypisany ze szpitala po dekompensacji niewydolności serca – <i>Ewa Straburzyńska-Migaj</i>	307
Piśmiennictwo	310
Pacjent wypisany ze szpitala po kardiowersji migotania i/lub trzepotania przedsionków – <i>Adrian Gwizdała</i>	311
Piśmiennictwo	312
Pacjent wypisany ze szpitala po wszczepieniu urządzenia do elektroterapii – stymulatora, ICD lub CRT – <i>Przemysław Mitkowski</i>	314
Problemy ogólne występujące u chorych po zabiegach implantacji urządzeń w praktyce lekarza POZ	314
Problemy chorych po zabiegach implantacji związane z rodzajem wszczepionego urządzenia w praktyce lekarza POZ	317
Piśmiennictwo	319

ROZDZIAŁ 21. Opieka nad pacjentem po przeszczepieniu serca

– <i>Hanna Wachowiak-Baszyńska, Ewa Straburzyńska-Migaj</i>	321
Wskazania i ogólne zasady kwalifikacji do przeszczepienia serca	321
Ośrodki przeszczepiające serce w Polsce	323
Przeżycie pacjentów po przeszczepieniu serca	324
Podstawowe informacje na temat opieki nad pacjentem po przeszczepieniu serca ...	325
Leczenie immunosupresyjne – zasady leczenia, działania niepożądane i interakcje leków immunosupresyjnych	326
Badanie podmiotowe i przedmiotowe	328
Zapis EKG u pacjenta po przeszczepieniu serca	329
Zaburzenia rytmu w sercu przeszczepionym	332
Ostre odrzucanie	332
Późne odrzucanie	333
Choroby współistniejące	333
Nadciśnienie tętnicze	334
Cukrzyca	334
Hiperlipidemia	334
Przewlekła choroba nerek	335
Nowotwory po przeszczepieniu serca	335
Zakażenia	336
Szczepienia ochronne pacjentów po przeszczepieniu serca	337
Podsumowanie	338
Piśmiennictwo	339

ROZDZIAŁ 22. Pacjent po zabiegu zastawkowym – *Zofia Oko-Sarnowska* ...

Kwalifikacja do zabiegu zastawkowego	341
Sposoby leczenia zabiegowego wad zastawkowych serca	341

Przygotowanie pacjenta do zabiegu	342
Opieka pooperacyjna	343
Wczesny okres pooperacyjny (30 dni po zabiegu)	343
Zasady leczenia przeciwkrzepliwego i/lub przeciwplatekowego po zabiegu zastawkowym	344
Opieka długofalowa	346
Powikłania odległe	348
Zastawka mechaniczna	348
Zastawka biologiczna	350
Piśmiennictwo	350
ROZDZIAŁ 23. Kobieta w ciąży z chorobą serca w gabinecie lekarza POZ	
– <i>Olga Trojnarśka, Agnieszka Bartczak-Rutkowska</i>	353
Wady serca u kobiet w ciąży	354
Nadciśnienie tętnicze u kobiet w ciąży	358
Zaburzenia rytmu serca u kobiet w ciąży	359
Kardiomiopatia połogowa	360
Choroba wieńcowa u kobiet w ciąży	361
Żyłna choroba zatorowo-zakrzepowa u kobiet w ciąży	361
Piśmiennictwo	363
ROZDZIAŁ 24. Aktywność fizyczna pacjentów z chorobami układu krążenia	
– <i>Ewa Straburzyńska-Migaj</i>	365
Piśmiennictwo	367
ROZDZIAŁ 25. Leczenie stomatologiczne	369
Punkt widzenia lekarza stomatologa – <i>Beata Wiśniewska</i>	369
Punkt widzenia lekarza kardiologa – <i>Aneta Klotzka</i>	370
Piśmiennictwo	374
ROZDZIAŁ 26. Leczenie przeciwplatekowe – <i>Anna Komosa, Maciej Lesiak</i>	375
Jak długo stosować podwójną terapię przeciwplatekową? Które leki wybrać?	376
Pacjent leczony przezskórną interwencją wieńcową	376
Pacjent poddany bezpośredniej rewaskularyzacji mięśnia sercowego	379
Pacjent leczony zachowawczo	379
Zmiana leku przeciwplatekowego	379
U kogo wydłużyć terapię powyżej 12 miesięcy?	379
Rodzaje leków przeciwplatekowych	380
Kwas acetylosalicylowy (ASA, aspiryna)	381
Klopidogrel	381
Tikagrelor	382
Prasugrel	382

Jak oszacować ryzyko krwawienia i ryzyko niedokrwienne?	383
Przygotowanie pacjenta do zabiegów w trakcie terapii przeciwplatekowej	385
Czy przed zabiegiem usunięcia zęba należy odstawić leki przeciwplatekowe?	385
Czy przed badaniem endoskopowym należy odstawić leki przeciwplatekowe?	386
Kiedy można odstawić DAPT przed operacją niekardiochirurgiczną?	387
Podsumowanie	389
Piśmiennictwo	389

ROZDZIAŁ 27. Leczenie przeciwkrzepliwie w gabinecie lekarza POZ

– <i>Anetta Undas</i>	393
Leczenie przeciwzakrzepowe i żylna choroba zakrzepowo-zatorowa	394
Leczenie żylną chorobą zakrzepowo-zatorową	395
Czas stosowania leczenia przeciwkrzepliwego	399
Zakrzepica żył powierzchownych	401
Profilaktyka żylną chorobą zakrzepowo-zatorową	401
Leczenie przeciwzakrzepowe i migotanie przedsionków	402
Leczenie przeciwzakrzepowe i wady zastawkowe serca	405
Stosowanie antykoagulacji u chorych z wadą zastawkową	405
Stosowanie antykoagulacji i mechaniczne protezy zastawkowe	406
Stosowanie antykoagulacji i zastawki biologicznej	408
Szczególne sytuacje w czasie antykoagulacji	409
Przedawkowanie VKA	409
Zabiegi inwazyjne	409
Powikłania leczenia przeciwkrzepliwego	413
Krwawienia	413
Małopłytkowość	414
Współpraca ze specjalistami	415
Piśmiennictwo	415

ROZDZIAŁ 28. Nagłe zatrzymanie krążenia w gabinecie lekarza POZ

– <i>Jarosław Bugajski, Marek Gierlotka</i>	417
Definicje	417
Epidemiologia nagłego zatrzymania krążenia	417
Klasyfikacja nagłego zatrzymania krążenia	418
Postępowanie	418
Rokowanie	425
Piśmiennictwo	426

ROZDZIAŁ 29. Profilaktyka chorób układu krążenia – Tomasz Zdrojewski	427
Epidemiologia	427
Umieralność przedwczesna	428
Choroby serca i naczyń vs. choroby nowotworowe	428
Hospitalizacje z przyczyn sercowo-naczyniowych	429
Czynniki ryzyka sercowo-naczyniowego w Polsce	430
Aktualne zalecenia ESC (z 2016 roku) dotyczące prewencji chorób serca i naczyń	430
Główne cele lekarza rodzinnego w odniesieniu do klasycznych czynników ryzyka	431
Inne markery ryzyka sercowo-naczyniowego	432
Stany kliniczne wpływające na ryzyko rozwoju chorób serca i naczyń	433
Wybrane grupy pacjentów	434
Jak prowadzić interwencję prewencyjną w praktyce klinicznej?	434
Strategia populacyjna w nowoczesnej prewencji chorób serca i naczyń	438
Piśmiennictwo	441
 ROZDZIAŁ 30. Podróże pacjenta z chorobą układu krążenia	
– <i>Dominika Szalewska</i>	443
Zalecenia ogólne	443
Profilaktyka zakrzepowo-zatorowa	447
Piśmiennictwo	449
 ROZDZIAŁ 31. Życie intymne osób z chorobami układu krążenia	
– <i>Jadwiga Wolszakiewicz</i>	451
Przyczyny zaburzeń funkcji seksualnych	451
Bezpieczeństwo aktywności seksualnej pacjentów z chorobami układu krążenia	452
Bezpieczeństwo stosowania leków wspomagających erekcję	454
Piśmiennictwo	454
 ROZDZIAŁ 32. Rozwiązania telemedyczne w praktyce lekarza POZ (współpraca specjalisty i lekarza POZ)	
– <i>Ryszard Piotrowicz</i>	455
Definicja telekonsultacji	457
Telekonsultacje pomiędzy lekarzem POZ a specjalistą	457
Telekonsultacje między pacjentem a specjalistą w obecności lekarza POZ	458
Telekonsultacje między lekarzem POZ/pielęgniarką a pacjentem	459
Piśmiennictwo	459

ROZDZIAŁ 33. Rehabilitacja w ramach programu kompleksowej opieki specjalistycznej (KOS-zawał) rola lekarza POZ	
– <i>Jadwiga Wolszakiewicz</i>	461
Kompleksowa opieka specjalistyczna po zawale serca (program KOS-zawał)	461
Rehabilitacja kardiologiczna pacjentów po zawale serca	462
Trening fizyczny w rehabilitacji kardiologicznej	464
Podsumowanie	464
Piśmiennictwo	465
SKOROWIDZ	467